

PÝR PLAZIVÝ – NEBEZPEČNÝ PLEVEL

Pýr plazivý je považován za jeden z nejvýznamnějších vytrvalých plevelů. Vyskytuje se na větší části orné půdy ČR, kde zapleveluje všechny pěstované kulturní rostliny. Šíření pýru vyhovují zejména osevní postupy s vysokým zastoupením obilnin a řepky.

Pýr plazivý (*Elymus repens*, syn. *Agropyron repens*, *Elytrigia repens*, *Triticum repens*) taxonomicky náleží do čeledi lipnicovité (Poaceae). Pýr je známý též pod lidovými názvy pejř, pejřka nebo pýřavka.

POPIS DRUHU

Jde o středně vysokou až vzrůstnou vytrvalou travu, která je známa svými článkovitými oddenky setrvávajícími v půdě, přičemž na každém článku je viditelný pupen krytý šupinou. Pýr vytváří přímá, hladká, lysá, 30–120 cm vysoká stébla, z nichž vyrůstají čárkovité listy zelené nebo zelenošedé barvy. Listy jsou až 1 cm široké, s krátkým jazýčkem a úzkými oušky. Stéblo je zakončeno přímým, úzkým, až 15 cm dlouhým lichoklasem skládajícím se z 15–20 klásků. Pýr kvete od června do podzimu a na jednom stéble se utváří až 100 pluchatých obilek, které jsou dlouhé až 7 mm, úzce kopinaté, zploštělé, slabě žlábkovité, na konci chlupaté, nažloutlé. Pýr se rozmnožuje jak generativně, tak vegetativně. Obilky mají po dozrání poměrně dobrou klíčivost, přičemž nejlépe klíčí z hloubky kolem 1 cm. Rostliny vzešlé během srpna a září vytvoří do zimního období kořenový systém, jenž je schopný vegetativní reprodukce. Tento způsob rozmnožování rostliny je v polních podmínkách převládající. Oddenky, jimiž se rozmnožuje, mají obrovskou regenerační schopnost. Koncový pupen oddenku je chráněn velmi ostrou šupinou, která umožňuje pronikání jak

utuzenou půdou, tak i tvrdými překážkami (jsou schopné prorůst např. hlízu bramboru, mrkev i dřevo). Oddenky jsou uloženy v půdě převážně vodorovně a vytváří hustou síť rozrůstající se všemi směry, tvoří hustou spleť a velká ohniska zaplevelení (až 350 m oddenků na ploše 1 m²). Kořenový systém neproniká hluboko do půdy, zasahuje převážně do orniční vrstvy. Na orné půdě se hloubka kořenů odvíjí od hloubky zpracované půdy. U minimalizačních technologií je rozložen kořenový systém pouze do hloubky 8–12 cm, což umožňuje mohutnější rašení oddenků z mělké vrstvy půdy než při hluboké orbě. Oddenky mají velkou regenerační schopnost, jsou odolné k vysychání a vymrzání. Z jednoho segmentu o délce 10 cm je rostlina schopna během vegetace vytvořit až 30 m oddenků.

NÁROKY NA STANOVIŠTĚ

Pýr plazivý je v ČR rozšířen na 70–80 % orné půdy ve všech oblastech naší země. Vyskytuje se ve všech kulturních plodinách pěstovaných na orné půdě a též ve speciálních plodinách. Šíření pýru podporuje snížení úrovně zpracování půdy a minimalizace agrotechnických opatření. Zejména osevní postupy s vyšším zastoupením obilnin a řepky podporují další šíření tohoto plevelu. Pýr plazivý náleží mezi velmi nebezpečné a problematické vytrvalé druhy plevelů především v mírném podnebí severní polokoule a do určité míry v chladnějším podnebí ve vyšších polohách teplejších oblastí.

Jeho nepřítomnost v tropických podmínkách je zřejmě způsobena špatným vegetativním rozmnožováním pomocí oddenků při vyšších teplotách, což bylo prokázáno i v pokusech.

Konkurenční schopnost pýru je díky mohutnému kořenovému systému s vysokou regenerační schopností oddenků velmi vysoká. Při silném výskytu je schopen zcela potlačit růst kulturních rostlin. Živé i odumírající rostliny do půdy vylučují

telských opatření a zásad péče o půdu. Zásadní je zamezit zavlečení pýru na další pozemky a následně jeho dalšímu šíření. Pro dosažení úspěchu je nezbytné využívat všechny součásti metod regulace a nespolehat pouze na jednotlivá opatření. Základem je střídání plodin v osevním sledu, dále zpracování půdy a agrotechnika, dokonalá technologie setí plodin, péče o plodiny včetně technologie jejich sklizně. Nedílnou sou-

Pýr plazivý v porostu pšenice

alelopatické látky (glykosid agropyren), které jsou nepříznivé pro růst všech kulturních rostlin. Proto bylo pozorováno potlačení růstu zemědělských plodin i po aplikaci herbicidů účinných proti pýru plazivému.

MOŽNOSTI OCHRANY

Regulace pýru plazivého je většinou složitější než v případě jednoletých plevelných druhů. Základ v boji proti pýru tvoří preventivní opatření, která spočívají v dodržování všech pěsti-

částí je zejména cílené používání účinných herbicidů při přesném dávkování a ve správný termín z pohledu jejich optimálního účinku. Zanedbání regulace pýru plazivého v jednom roce (plodině) má většinou za následek vytvoření obrovské zásoby generativních i vegetativních diaspor, které poté mohou působit problémy v řadě dalších kulturních plodin. ■

Dr. Ing. Zdeněk Chromý
ÚKZÚZ Brno
Foto J. H. Mora